

[ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ]

ΣΜΟΛΙΚΑΣ

ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ «ΚΛΕΦΤΗ»





ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣ,
ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

Η Ξυλόσομπα στο σαλονάκι μπουμπουνίζει. Ξεχύνεται γύρω της μια ζέστη άγρια, μα γλυκιά, φέρνει στη μνήμη χειμώνες παιδικούς. Σηκώνεται από τον καναπέ του ο μπαρμπα – Κώστας, παίρνει ένα μεγάλο ξύλο και το στριμώνχει στη σόμπα μαζί με τ' άλλα.

-Αυτό θα κρατήσει μια – δυο ώρες. Η νύχτα απόψε θα' ναι παγερή.

Τυλίγεται ο καθένας στις κουβέρτες του. Σβήνουν τα φώτα, ακούγονται οι τελευταίες νυσταγμένες καληνύχτες. Ύστερα πέφτει στο σαλονάκι η σιγαλιά. Ο μόνος ήχος βγαίνει από τη σόμπα, ένα μπουμπουνητό δυναμωμένο κιάλας από το τελευταίο ξύλο, σαν μακρινή, αργόσυρτη βροχή.

Βρισκόμαστε στη Λάϊστα, στο κονάκι του μπαρμπα – Κώστα. Χτισμένο από τα χέρια του πέτρα – πέτρα, στα ψηλώματα του χωριού, αγναντεύει αντίκρου του τις χιονισμένες ορθοπλαγιές και τα βάραθρα της Τύμφης, την κοσιά της φοβερής Γκαμήλας.

Πάει πολύς καιρός τώρα που με «τρώνει» ο Κυριάκος. Να βρω, επιτέλους, μια Παρασκευή του

χρόνου, να παρατήσω κάθε άλλη δουλειά και ν' ανηφορίσω για τη Λάϊστα, στις ΒΑ εσχαιές του Ζαγοριού. Και να ζήσω εκεί με τους φίλους του, τον μπαρμπα – Κώστα και τον μονάκριβο γιο του Μάνθο, μερικές ωραίες, αυθεντικές στιγμές. Όχι μόνον στο χωριό. μα να πεζοπορήσω κιάλας στις γύρω ράχες και κορφές. Παρέα με τον αιώνιο έφηβο, τον μπαρμπα – Κώστα, που φέτος βαδίζει ήδη στα 90. Και, χωρίς να είναι από καταγωγή Λαϊστινός, έχει γίνει ο ζωντανός θρούλος της Λάϊστας. Απόψε, επιτέλους, βρίσκομαι στη Λάϊστα, μετά από πολλές αναβολές.

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΟΝ «ΚΛΕΦΤΗ»

Βαθεία χαράματα, σχεδόν νύχτα ακόμα, έχει Ξυπνήσει ο μπαρμπα – Κώστας. Φροντίδα του είναι μη σβήσει η φωτιά, μην Ξυπνήσουν οι φίλοι του στο κρύο. Ξημερώνει το πρωινό ηλιόλουστο αλλά παγερό. Στα μέσα του Νοέμβρη, σε υψόμετρο 1.100 περίπου μέτρων, δεν απειεύεται το κρύο. Μετά την πρωινή τους γυμναστική, πατέρας και γιος, ετοιμάζουν το πρωινό. Μέλι

Ο Μάνθος φωτογραφίζει τον μπαρμπα Κώστα, τον πατέρα του με φόντο τις κορυφές της χιονισμένης Τύμφης. Χαλί της φύσης με τα πεσμένα ξερόφυλλα της οξυάς. (δεξιά)







Αντανακλάσεις στα γαλήνια νερά της μικρής εποχιακής λιμνούλας που δημιούργησε η βροχή. Πορεία ανηφορική μέσα στο χιόνι. Τα γεράματα όμως είναι θαλερά, κρατούν καλά. (δεξιά)

ντόπιο, τσάι του βουνού, τυρί και αυγά απ' το χωριό, εξαιρετικό καφεδάκι ελληνικό.

-Σπάρια έχω πιει τέτοιο καφέ, λέω στον Μάνθο.

-Δεν είναι τυχαίο, μου απαντάει, θήτευσα ένα διάστημα στο καφενείο του μπαμπά.

Ανοίγει ο Κυριάκος τους λεπτομερείς χάρτες, μου δείχνει τον Σμόλικα και δυτικά του τον «Κλέφτη», μια κορυφή στα 1846 μέτρα.

-Εκεί ειν' ο σημερινός μας προορισμός.

-Μα, δεν βλέπω στο χάρτη κανένα μονοπάτι.

-Ναι, γιατί η ανάβαση του Κλέφτη δεν ανήκει στις διάσημες ορειβατικές διαδρομές. Εκεί όμως θα το βρούμε το μονοπάτι.

Φοράμε κατάλληλα ρούχα και παπούτσια ορειβατικά, παίρνουμε λίγο προσοψάι για το βουνό. Την τελευταία στιγμή μπαίνει μέσα ο μπαρμπ Αντρέας, Λαϊσπινός αυθεντικός.

-Για πού το βάλατε βρε παιδιά με τα σακίδια και τις γκλίτσες;

-Για το ύψωμα του Κλέφτη.

-Ά, τα ξέρω εκείνα τα λημέρια από παλιά. Χωράω κι εγώ στη συντροφοιά;

Έτσι απλά, λοιπόν, μετά τον 90χρονο έφηβο μπαρμπά – Κώστα, προστίθεται άλλος ένας νεαρός 80 ετών αυτός, στη συντροφοιά.

-Ποτέ δεν θυμάμαι στις ορειβατικές μου εμπειρίες παρόμοια σύνθεση ομάδας, λέω στον Κυριάκο.

-Δεν ξέρω τον Κλέφτη, μου απαντάει, αλλά ξέρω καλά τούτους τους δυό. Είναι κόκκαλα γερά.

Ηλιοχώρι, λοιπόν, βρουσχωρι, στα 26.5 χλμ. φαράγγι και καινούργια γέφυρα Αώου. Ανηφορίζουμε για Παλιοσέλλι, για τα χωριά της Λάγκας Αώου. Παντού άσφαλτος πια, πού είναι, πριν 12 χρόνια, οι χωμάτινες περιπέτειες! (ΕΛΛ. ΠΑΝΟΡΑΜΑ, τεύχος 7, 1997, από χρόνια εξαντλημένο).

Διασχίζουμε το Ελεύθερο με κατεύθυνση προς Κόνιτσα και 6 χλμ. μετά (45 συνολικά από Λάιστα) συναντάμε δεξιά χωματόδρομο με πεσιμένη μπάρα, που ανηφορίζει προς το βουνό. Μαυρόπευκα, σφενδάμια και λεύκες, Σμόλικας με χιονόλευκη κορυφή, δρόμος δασικός γενικά καλός αλλά και με μεγάλα τμήματα λασπωμένα που οφείλονται στις πρόσφατες βροχές. Στα πλαϊ-



νά του δρόμου ξεπροβάλλουν πού και πού φιγούρες μοναχικές. Κρατάνε καραμπίνες, φοράνε μπότες και στολές παραλλαγής. Όχι, δεν αναβίωσαν τα χρόνια του εμφυλίου, που 60 χρόνια πριν σημάδεψαν ανεξίτηλα τον Σμόλικα και τον Γράμμο. Είναι μια τυπική φθινοπωριάτικη Κυριακή κι οι μοναχικές αρματωμένες φιγούρες είναι κυνηγοί, που έχουν στήσει καρτέρι στα άγρια γουρούνια του βουνού. Σ' ένα πλάτωμα, 9.2 χλμ. από την ασφάλτο, σταματάμε. Το αυτοκίνητο παραμερίζεται, σειρά έχουν τα πόδια.

Η ΑΝΑΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΚΛΕΦΤΗ

Αρχίζουμε ν' ανηφορίζουμε από τα 1.350 μέτρα έναν δασικό δρόμο πολύ δύσβατο για αυτοκίνητα εξαιτίας των βροχών. Μας συντροφεύει ένα ρέμα βουερό, που μερικές φορές διαλλαδίζεται στο δρόμο. Δίπλα του ιτιές με φύλλα κιτρινωπά και κάποια σποραδικά κόκκινα σφενδάμια πολύ θεαματικά. Πανταχού παρόντα είναι τα μαυρόπευκα, με εντυπωσιακά υψη-

λούς κορμούς. Στα 1.400 μέτρα αρχίζουν οι πρώτες οξυές ενώ, 100 μέτρα ψηλότερα, εμφανίζεται το πρώτο ρόμπολο δίπλα σε μαυρόπευκο. Ενδιάμεσα αρχίζουν να παρεμβάλλονται και έλατα. Αληθινή ευτυχία να περνάν διαδοχικά από τα μάτια μας τα κορυφαία δέντρα των ελληνικών βουνών.

Μισή ώρα μετά την αναχώρησή μας φτάνουμε σε ωραίο ξέφωτο, στα 1530 μέτρα. Ο χώρος είναι ιδανικός για κατασκήνωση. Έχει όμως και μια ιδιαιτερότητα που σπάνια συναντάει κανείς. Στον ευρύτερο χώρο συνυπάρχουν αρμονικά τα σημαντικότερα είδη δέντρων των μεγάλων υψομέτρων: οι οξυές, τα έλατα, τα μαυρόπευκα και τα ρόμπολα. Το εκπληκτικότερο είναι, ότι τα περισσότερα έχουν πελώριες διασπάσεις, αδύνατον να πει κανείς ποιο είναι το πιο εντυπωσιακό. Ξανοίγει ξαφνικά ο δυτικός ορίζοντας, εμφανίζεται στο βάθος η χιονισμένη Νεμέρτσικα. Λίγο αργότερα φτάνουμε σε καινούργιο ξέφωτο, στα 1600 περίπου μέτρα. Είναι μεγάλο, χορταρισμένο και επίπεδο. Έχει πέσει τόση βροχή,

Μπάμπια Κώστας και Μπάμπ' Αντρέας, έφηβοι αντίστοιχα 90 και 80 ετών, στο σώμα και κυρίως στην ψυχή.





Υπολείμματα των θέσεων μάχης από τα χρόνια του Εμφυλίου Πολέμου, στην κορυφή του Κλέφτη.

που δεν μπόρεσε να την απορροφήσει η γη, σχηματίστηκαν ανάμεσα στα χόρτα και λιμνούλες. Όμορφος τόπος, πολύ ειδυλλιακός, δεν μας πειράζει που τσαλαβουτάμε μέσα στα νερά. Από κεκτημένη ταχύτητα διασχίζουμε κατά τον διαμήκη άξονα το οροπέδιο και μπαίνουμε σε αμιγές δάσος οξυάς. Εκεί αρχίζουμε να προβληματιζόμαστε, ψάχνουμε να βρούμε κάποιο σημάδι, κάποιο μονοπάτι. Μετά από προσπάθειες 15' αποδεικνύεται μάταιο. Επιστρέφουμε στην αρχή του μονοπατιού κι αρχίζουμε να εξετάζουμε το έδαφος με υπομονή. Εντοπίζουμε τελικά, λοξά δεξιά, και με κατεύθυνση ΒΔ 325°, μερικούς χαρακτηριστικούς λιθωσρούς. Τους ακολουθούμε και 100 μέτρα μετά συναντάμε αρκετά ευδιάκριτο μονοπάτι, που εισχωρεί σε δάσος μαυρόπευκων. Μια ήττα, ελικοειδής ανηφόρα μας οδηγεί σ' ένα 20λεπτο στα 1700 μέτρα, σε ανχένα με πεύκα και νεαρές οξυές. Εδώ βυθίζονται για πρώτη φορά τα πόδια μας στο χιόνι. Κάνουμε μια μικρή στάση, κάποιοι έχουμε ιδρώσει, όχι όμως ο μπαρμπα Αντρέας κι ο μπαρμπα

– Κώστας. Τους παρατηρώ καθώς ανηφορίζουν πλάι – πλάι, συντροφικά, με βηματισμό αργό αλλά σταθερό. Φτάνουν κοντά μας σε δυο τρία λεπτά, αμίλητοι, σοβαροί, παίρνουν κι αυτοί μερικές ανάσες, ακουμπάνε στις γλιτίσες τους.

Με κατεύθυνση Δ ξεκινάμε πια την τελευταία προσπάθεια για την «κατάληψη» του Κλέφτη. Ανηφορική η πορεία, το μονοπάτι χιονισμένο και δυσδιάκριτο. Δεν μοιάζει να είναι πολυσύχναστο κι έτσι εμποδίζεται σε πολλά σημεία από χαμηλά κλαδιά πεύκων και θάμνους. Νά και τα πρώτα υπολείμματα του ελληνικού εμφυλίου πολέμου, τα ορύγματα, οι θέσεις μάχης, τα συρματοπλέγματα και οι σιδερένιες δοκοί, οι λακκούβες απ' τις οβίδες. Μάταια προσπαθεί το χιόνι ν' αποκρύψει τα ίχνη του τριετούς παραλογοισμού. Ανηφορίζουμε και σκεφτόμαστε.

Στις 2 το μεσημέρι, 1 ώρα και 30' από την αναχώρησή μας, φτάνουμε στα 1.846 μέτρα της κορυφής του Κλέφτη, στο τοιμεντένιο κολωνάκι της Γ.Υ.Σ. Όλα τα πρηνή γύρω από την κορυφή είναι κατάσπαρτα από χαρακώματα και ορύγ-



Σμόλικας, Ύψωμα του Κλέφτη στα 1846 μ. 11 Νοέμβρη του 2009.

ματα, που, μερικά μέτρα πιο κάτω, έχουν κρυφτεί από νεαρά δέντρα, έλατα, πεύκα και οξυές, που φύτεψαν πολύ αργότερα απ' τα χρόνια του πολέμου. Έτσι γυμνή και ομαλή όπως είναι, η κορυφή μοιάζει πολύ αθώα, πολύ ευάλωτη σε επιτιθέμενο στρατό. Ωστόσο, 60 χρόνια πριν, η πραγματικότητα υπήρξε εντελώς διαφορετική. Την περιγράφει με τρόπο γλαφυρό στο δίτομο έργο του (*) ο καθηγητής ιστορίας στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης Γιώργος Μαργαρίτης.

«Οι συγκρούσεις γύρω από τον Κλέφτη κράτησαν περίπου 40 μέρες και διεξήχθησαν σύμφωνα με τις γνωστές συνταγές. Επιθέσεις και εγχειρήματα από τον κυβερνητικό στρατό κατά τη διάρκεια της ημέρας, με έντονη χρήση της αεροπορίας και του προβολικού, και αντεπιθέσεις και εγχειρήματα του δημοκρατικού στρατού τη νύχτα».

Το τίμημα της κατάληψης του Κλέφτη ήταν βαρύ. Οι συνολικές απώλειες των αντιπάλων από τις 28 Ιουνίου ως τις 2 Αυγούστου 1948 έφτασαν τους 202 νεκρούς και 533 τραυματίες.

«Ο Κλέφτης έμεινε τελικά στα χέρια των

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΒΑΣΗΣ

Από χωριό ΕΛΕΥΘΕΡΟ, στα 6 χλμ. προς ΚΟΝΙΤΣΑ ανηφορίζουμε τον χωματόδρομο δεξιά προς το βουνό. Στα 9.2 χλμ. από άσφαλο βρίσκουμε το σημείο εκκίνησης σε υψόμετρο 1350 μέτρων. (Δυστυχώς δεν καταγράφεται στο χάρτη το συνολικό μήκος αυτής της διαδρομής).

ΥΨΟΜ. ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ: 1.350 μ.

ΥΨΟΜ. ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟΥ: 1.846 μ.

ΥΨΟΜΕΤΡΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ: 496 μ.

ΧΡΟΝΟΣ: +/- 1.30'

ΚΛΙΣΕΙΣ: Μέτριες έως έντονες

ΠΟΡΕΙΑ: Εύκολη έως αρκετά δύσκολη

ΜΟΝΟΠΑΤΙ: Κατά τόπους όχι ιδιαίτερα ευκρινές

ΣΗΜΑΝΣΗ: Σε στρατηγικά σημεία ασαφής

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ: Εκπληκτικά δέντρα μαυρόπευκων, ελάτων, ρόμπολων και οξυάς, υπέροχα ξέφωτα ιδανικά για κατασκήνωση, καταπληκτική περιμετρική θέα από την κορυφή του Κλέφτη.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Καλό είναι να υπάρχει οδηγός ντόπιος ή έμπειρος ορειβάτης.

δυνάμεων του Εθνικού Στρατού στις 2 Αυγούστου 1948. Η πτώση του σήμαινε την απώλεια του ορεινού όγκου του Σμόλικα για τον Δημοκρατικό Στρατό και το κλείσιμο της οδού επικοινωνίας των Ζαγοριών, μόνου σημείου επαφής με τη νοτιότερη Ελλάδα... Η επίθεση στον κεντρικό Γράμμο μπορούσε πλέον να ξεκινήσει». Αυτή η πανύψηλη, εντυπωσιακή οροσειρά δεσπόζει στον Β – ΒΔ ορίζοντα με τις διαδοχικές κατάλευκες κορυφές. Λίγο χαμηλότερα, διακρίνονται σαν λευκές κουκίδες τα σπίτια της Αετομηλίτσας, του ορεινότερου, μαζί με την Σαμαρίνα, Ελληνικού χωριού. Αφήνω το βλέμμα μου να πλανηθεί στον κοντινό και μακρινό ορίζοντα γύρω από τον Κλέφτη, στις αμέτρητες κορυφές του Ελληνικού βορρά. Με τον Κυριάκο δίπλα μου, να τις ονοματίζει μια – μια με τη σειρά, αισθάνομαι σαν να τις ξέρω όλες από παλιά. *-Είμαστε πολύ τυχεροί, λέει ο μπαρμπα – Κώστας, μέσα Νοέμβρη εδώ πάνω χωρίς κρύο, αέρα ή βροχή.*

Από τη στιγμή της ανάβασής μας οι δυο ηλικιωμένοι, φίλοι μας παραμένουν όρθιοι δίπλα στο τσιμεντένιο κολωνάκι της κορυφής. Με τα χέρια τους ανήλιο αγναντεύουν τον ορίζοντα, λεν πού και πού καμιά κουβέντα, ποζάρουν αδιαμαρτύρητα στις απαιτήσεις των φωτογράφων. Τους παρατηρώ με συγκίνηση, με απέραντο θαυμασμό. Πολύ θα το 'θελα στην ηλικία τους να' μουν έτσι.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οφείλω πολλές ευχαριστίες στον αγαπητό φίλο και συνεργάτη Κυριάκο Παπαγεωργίου, χάρις στις συνεχείς παρακινήσεις του οποίου πραγματοποίησα το ταξίδι στη Λαίτσα και την ανάβαση στον Κλέφτη. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον μπαρμπα – Κώστα και τον Μάνθο για την αξέχαστη φιλοξενία τους και τις θαυμάσιες ώρες που περάσαμε μαζί.

i πληροφορίες



Τμήμα χάρτη "Ν. Ιωαννίνων" 1 : 150.000.
Έκδοση της Νομ. Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων.



ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΛΑΪΤΣΑΣ

ΑΠΟ ΙΩΑΝΝΙΝΑ: 85 χλμ
ΑΠΟ ΚΟΝΙΤΣΑ: 58 χλμ
ΑΠΟ ΓΕΦΥΡΑ ΑΛΟΥ: 26 χλμ
ΑΠΟ ΒΟΒΟΥΣΑ: 28 χλμ

ΔΙΑΜΟΝΗ

KONITSA MOUNTAIN RESORT
[www.konitsahotel.gr]
Κόνιτσα, 26550 29390, 6932 717850

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΧΑΡΤΕΣ

(ΑΝΑΒΑΣΙ)
1.ΓΡΑΜΜΟΣ – ΣΜΟΛΙΚΑΣ – ΒΟΪΟ –
ΒΑΣΙΛΙΤΣΑ 1:50.000
2.ΣΜΟΛΙΚΑΣ – ΤΡΑΠΕΖΙΤΣΑ 1:25.000